

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 6. ФЕБРУАРА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 22.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА.

Наш добро познати песник и књижевник Јован Сундечић описао је свој пут у Подгорицу г. 1885. у „Viencu“. Ми ћемо из тог јако занимљивог описа да саопштимо оно, што је рекао о „Балканској царици“ и о њеној представи у Подгорици.

Сундечић вели:

Готово по свој Европи читалачком је свету из новина познато, да је књаз Никола довршио своју нову драму под насловом: „Балканска царица“. Рекох нову драму, јер је он још године 1865. написао прву трагедију под именом „Вукашин“, која му лежи у рукопису, а само један одломак из исте штампан је у мом годишњаку „Орлићу“ за годину 1866. Чинови „Балканске царице“ догађају се у граду Жабљаку и у питомој Зети. Зато је књаз-песник зажелео, да се целокупна његова драма први пут одигра у срцу саме Зете, пред његовим истим очима, а та је честита задаћа у део пала драматичком друштву добровољаца цетињске читаонице. На неколико дана пре, по што је књаз у Подгорицу пошао, друштво је већ тамо било, и у пространој школској дворани приредило приличну позорницу; дворану прекрасно искипило и спремало се, да своје тешко подузеће што уметније и вештије оврши.

У понедељник после подне, у очи саме нове године, држало је друштво ошти покушај представе, пошто се по жељи књажевој одмах те исте вечери морала цела представа игрati.

У осам сата у вече подигла се на позорници завеса, на којој је неки млади

Македонац, настањен у Подгорици, доста прилично насликао Црну Гору у виду младе невесте. Њихова Височанства и Њихове Светlostи и госпођа књажева мајка с руским резидентом и турским комесаром Дагеш-ефенијом, с његовом госпођом и с неколико виших достојанственика, стајају на узвишеном месту, постројеном у дно позоришта, а остали слушаоци запремили су сва седишта ипже понамештена. Све је заодевено као цвет, светлом и богатом народном одећом; па ћерданци блистају на одувама, као и токе на јуначким грудима. Такога призора не можеш по само у Црној Гори видети.

Чим су височанства на своја места стала, подгоричко љубавче друштво отпевало је познату црногорску химну: „Убавој нам Црној гори . . .“ а одмах за тим следовала је представа.

И ево ме, да у понајвернијим цртама оиштем садржај те нове и са свим изворне драме књаза-песника и хероја, која је пуна виловита песничкога полета, дубока и живе осећаја и непотиштена домољубнога жара. Поред звеке убојнога оружја, вазда и увек орпила се у Црној Гори заноснта песма јуначка, песма, која је оне горске орлове будила к слави и к јунаштву, к покртвовањима и бесмрћу. И ова песма нашега књаза има исту високу задаћу: издају да жигоше, врлине да нахвали, љубав да обожи, јунаштво да прослави, домољубље да преузнесе. Све је то дивно у њој постигнуто, дивно опевано и на углед изнесено.

Први чин збива се у граду Жабљаку,

у двору старога Иван-бега Црнојевића, при измаку петнаестога века, баш онда, када књажевска власт ове дичне куће беше нагнута, да се већ угуши, те да из њезина непела, као феникс никне она славна прно-

горска теократија, из које је произашла данашња лепа државица, која се све то боље развија, шири и цвета. Предмет је dakle узет из народне прногорске историје.

(Наставиће се.)

МИЛОШ У ЛАТИНИМА.

Слика у једном чину,

од

М. П. ШАПЧАНИНА.

(Свршетак.)

Милош (к бану).

Ал' ево ти моје мишце дајем,
С њоме, бане, моје побратимство.
Будеш ли ми кадгод на невољи,
Ево мене и мојих другова!
Од Млетака чувай нам приморја!
У дуждима немаш пријатеља!
Ако су нам вере разнолике,
Једна иста крв нам у жилама,
А обое српски говоримо:
Протутњиће дужди и Млечићи,
Све ће проћи, само народ не ће;
Да Бог живи цео народ српски!

Сав збор (нева).

Свак нек' пева, стар и млад,
Српско царство наш је град, и т. д.

Голубац (Антуну).

Хајд', спремај се, црни ојаћениче; да гра-

бимо још за живе главе! Хвали Бога што си и тако прошао. (Држуса га.) Ето видиш (држеши главу) још је читава; — тамо ћу ти дати очитати Василијеву и три параклиса. После — памет у главу! (Приближи се Полихронију, издаји га мало напред, даље од осталих.) Пожур'мо се, оче, ка Крушевцу! Ја какви су лукави Латини, а ми опет потврдоглави, све се бојим каква сијасета. Сад прођојмо добро, али Бога оче (маши главом).

Полихроније.

Не плаши се, моје чедо драго!
Јесте Милош јунак од јунака,
Али му је и мудрост у глави,
А у груд'ма анђелска чистота:
Куд год ходи, Бог га руководи.

(Завеса пада.)

ЛИСТИЋИ.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Чаробна бележница. Шаљива игра у 4 чина. Написао Јанко Јурковић. Приказана је у народном земаљском позоришту у Загребу први пут 11. фебруара ове год.)

И код великих народа, који одавна стоје на високу степену културе, нерађају се Шекспир и Молијери свакога стонећа, (а целокупна новија књижевност у Хрвата и Срба неброји још ниједно стонеће); али за то ипак, када се навешћује какво ново драматско дело, у образованим круговима говори се о њему од онога дана када га је писац предао позоришној управи. И још

како се говори и са каквим се нестрпљењем очекује представа, како новинарски известитељи облеђу — позоришног шаптача, е да би им дао бар кратак извод из новитета! Па кад дође дан представе, — онда се улазнице више непродају, просто с тога, што су давно пре тога разпачане, јер све што има духа (или се чини да га има) нађе се тога дана у позоришту. . . .

И код нас се о домаћој изворној глуми унапред говори — али се унапред и осуђује. „Какав ће бити тај нови комад?“ — запитање који обични посетилац позоришта кога, о коме мисли да нешто „више зна“. „Није ништа осо-

бита", одговори тај, што „нешто више зна", и погледа достојанствено у дим, који се пуши — из његове главе.

Наравно, како би и могао бити „нешто особито", домаћи комад! Домаћи писац, то вам је сажање достојно створење, које је само за то ту, да ad occulos демонстрира, како ми, истина, немамо Думас-а и Сарду-а, али за то имамо духовитих критичара. Да ли ће плодови њихова „деловања" бити сретнији него што су били старога им мајстора Лесинга, то не знамо (јер, као што је познато, и покрај стотине Лесингових коментатора и ученика, још се Немцима није родио други Шилер и Гете), али да домаће драматско песништво напредује и упркос домаћој „критици", то смо се синоћ уверили.

Приказивала се нова шаљива игра нашега вреднога и врло заслужног књижевног ветерана госп. Јанка Јурковића. Фама је већ била учињена своје: „Комад није бог зна што". Приличне празнице у партеру и у ложама (ма да је био „непар") поучише нас, да се приказује — домаћи комад. „Чаробна бележница" није никаква Рајмундијада (јер би у том случају позориште било дупком пуно), али за то је ипак вредна, да се види.

Артур пл. Гојславић млад је властелин, који је „уз обитељски грб са 3 медвеђе главе наследио и мало неко добарце од својих предака; кандидат државне службе, а међутим члан и вођа становите врсти „jeunesse dorée, младић не без талента, али слаба знања; уживалац — à tout prix, по начелу, да се само један пут живи; нити злочест нити добар. Њему је мода и бон тон савешћу, фраза више истине, те држи, да је теке лепо терати два коња него државом владати, а овратник елегантно свезати или шљуку вешто убити, да више вреди него најзамршеније знанствене проблеме решавати." — Красан момчић, зар не? Можете га видети свако вече у Илици, код „Променад-музик-е", а особито на свима игранкама (којих је ових месеција и сувише.)

На таквој једној игранци Артуру запне за око лепа, пријазна, добра и — дosta богата Олга, кћи Шишмана Добровоја, градског већника. Артур је био на игранци њезина — планета. Је ли то била права љубав, није јасно (а кад је то код таквих Артура јасно?), али он „има с њом озбиљне намере", покрај свега тога, што „зна да му Олга није наклоњена", и да јма о њем не баш новољно миљење, да је „човек без морала и без духа". Артур за прво немари, али друга га оцена тишти, те одлучи, да је увери преко писама како он „има духа".

Да се Артур загледао у Олгу — није чудо, веће би чудо било, да се и ко други, паметнији и вреднији, није у њу загледао. Али и тај се нашао у Радославу Умиљеновићу, младу адво-

кату, који је обожава, али је своје осећаје смео да повери само својој — бележници, уписујући у њу веома духовиту прозу и пуну осећаја појезију „непознатом идеалу". Ту бележници, пошто је извадио из свог палетота те нешто (на игранци) у њу уписао, стрпа непажњом у — Артуров спични палето. Артур, разуме се, нађе ту бележницу, и из посетница у њој види, чија је, те је пошаље свому побратиму младому лечнику дру Миливоју Блашковићу (Олгином рођаку) да је врати власнику.

Миливој види из бележнице, да је Радослав заљубљен, и то Радославу у очи каже, али у исто време дозна од Артура, како он, Артур, има с Олгом „озбиљне намере". Миливој га одвраћа од тога, тим више, што зна, да Артур има обвеза према, истина, мало ветрогоњастој (усјед недостатна одгојења,) али ипак доброј и лепој Арабели. Али Артур неће да чује за то, он остаје при својој намери, и пошто је наумио на неко време поћи на своје добро, са пријатељицом Добровојеве куће, старом девојком Катоном, (која је спрота) договори се, да доставља његова писма Олги.

Миливој одлучи да осујети Артуреве намере и да Олгу зближи Радославу. Али како? Прво да ово двоје упозна, а средство му било од Радослава заборављена бележница, из које ће исписати њихове осећаје, те их Олги давати, за задаће у хрватском језику, у коме јој је Миливој учитељ. (Тим се свршије први чин.)

Тако и би. Олги су годиле те задаће, она је мислила на — Радослава, те је према томе писала одговоре на „задаће". О Радославу се већ пронео глас, као даровиту и славну адвокату. Олга се својим понапањем издаје, да је Радославу наклоњена, а мајка Адела светује ју нека се остави сањарија па нека прихвати Артурову руку, који ће је за цело запросити а и тако се о томе свуд по гради говори. (То је разнела Катона.) Добра мати има предсуда према ученим и даровитим људима, који су — спро машини, јер мисли „да им се срцу навијају кључеви новчани благајна" ма да је Миливој узвраћао Радослављевом значају, при чем је опазио како се његове речи примају Олге. Миливој се после тога вратио на ручак к Добровојевима, и ту дознаде од Катоне, да она има од Артура писмо за Олгу. Миливој узме то писмо, а Катони обећа, да ће искупити њезин заложени коље, што је она желела, ако му се Катона обвеже, да му преда сва Артурова писма за Олгу. Катона пристаде, а Миливој отвори писмо, и неможе, да верује. Артур их је коширао из Радослављеве бележнице. Миливој одмах скреје план.

(Свршиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

26. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕГЛАТИ 15

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 6. ФЕБРУАРА 1886.

Први пут:

АСУНТА ЛЕОНИЈЕВА.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО АДОЛФ ВИЛБРАНДТ, ПРЕВЕО ЈОВАН ТРЧИЋ.

ОСОБЕ

Путници, жене, народ. — Збива се у данашње дане, у Италији.

У суботу 8. фебруара с новом подељом улога први пут: „НОВИ ПЛЕМИЋ.“

Позоришна пјесма у 5 чинова, написао К. А. Гериер, посрбпо Лаза Телечки.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5
после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7¹, А СВРШЕТАК У 10¹, САХАТА.